

דירוג הרשויות המקומיות הערביות שנכללו בהחלטת הממשלה מס' 550 לפי מדדי החוסן הכלכלי

אלכסנדר זבלוצקי עדי ארד יניב ריינגוורץ

עריכת לשון: רויטל אביב מתוק
עיצוב גרפי: אפרת ספיקר

מחקר זה הוזמן על ידי המשרד לשוויון חברתי וקידום מעמד האישה ומומן בסיועו

מכון מאירס ג'וינט ברוקדייל

ת"ד 3886 ירושלים 9103702

טלפון: 02-6557400

brook@jdc.org | brookdale.jdc.org.il

ירושלים | תמוז תשפ"ה | יולי 2025

תקציר

מחקר זה בוצע לבקשת הרשות לפיתוח כלכלי של מגזר המיעוטים במשרד לשוויון חברתי וקידום מעמד האישה. מטרתו לגבש מדדים למדידת החוסן הכלכלי של 58 הרשויות המקומיות הערביות שנכללו בהחלטת הממשלה מס' 550 ולדרג את הרשויות לפי המדדים הללו. החלטה מס' 550 התקבלה על ידי הממשלה בשנת 2021 במסגרת תוכנית כלכלית רב-שנתית לצמצום פערים בחברה הערבית. צוות המחקר גיבש רשימת מדדים על סמך סקירת הספרות האקדמית והמקצועית, והתאים אותם לייחודיות של הרשויות הערביות, על בסיס התייעצות עם אנשי מקצוע, ובהתחשב במגבלת הנתונים הזמינים.

המחקר מציע להשתמש בעשרה מדדים כמותיים לבחינת החוסן הכלכלי של הרשויות המקומיות הערביות. המדדים חולקו לשלושה תחומי משנה – הכנסות, עודף או גירעון וגורמי הוצאות. המדדים בתחום הכנסות הם הכנסות עצמיות מארנונה למשקי בית ומארנונה אחרת לתושב, יחס גביית הארנונה לעומת החיובים (כולל ארנונה למשקי בית וארנונה אחרת), הכנסות עצמיות שאינן ארנונה לתושב, סך ההכנסות לתושב וכן אחוז השינוי בהכנסות העצמיות של הרשות לעומת השנה הקודמת. המדדים בתחום העודף והגירעון הם העודף או הגירעון השנתי של הרשות וכן הגירעונות המצטברים הכוללים. המדד בתחום גורמי הוצאות הוא מספר התושבים ברשות. מדד זה מבטא יתרונות לגודל, כלומר רשות קטנה היא בעלת הוצאות גבוהות יותר לתושב. המדדים שנבחרו מסתמכים על מקורות מידע קיימים.

נוסף על גיבוש המדדים דורגו הרשויות המקומיות הערביות שבמוקד מחקר זה על פיהם ונערכה השוואה בין רשויות אלו ובין רשויות אחרות בעלות מאפיינים דומים. נמצא כי הרשויות המקומיות הערביות מדורגות נמוך יחסית לרשויות שבקבוצת השוואה מבחינת החוסן הכלכלי שלהן, בכל המדדים.

דירוג הרשויות לפי מדדים אלו ישמש בסיס לתכנון מדיניות ממשלתית לסיוע לרשויות. מומלץ כי קובעי מדיניות ישתמשו במדדים כדי לבחון את תפקודן של הרשויות, כלומר את המידה שבה הן זקוקות לסיוע מן השלטון המרכזי ואת יכולתן להשתמש בסיוע שימוש מיטבי.